

Dr. Korinek László:

**További szempontok a magyar rendőrség megítéléséhez
(Hozzászólás Szikinger István és Dános Valér előadásához)**

1. Megítélésem szerint a magyar lakosság rendőrségről alkotott képe történelmileg és az aktuális bűnözési fenyegetettség szempontjából is meghatározott.

Történelmileg talán azt kell világosan látnunk, hogy mivel az államhatalomnak a rendőr az a legutolsó láncszeme, amellyel a polgár naponta érintkezik, s amely az állam egyik lényeges elemét, az erőszakot megtestesíti, szükségképpen a magyar fejlődés sajátos viszonyai között népszerűtlen szerepet is kénytelen volt felvenni.

Tekintettel arra, hogy az államhatalom gyakran nem nemzeti érdeket jelenített meg (török, Habsburg, szovjet), ezzel az idegen akarattal való szembehelyezkedés esetenként felértékelődött, netán patriotikus szintet kapott (példa erre a betyárbujtató, a tiltott pálinkafőzés, a cigaretta csempészes, vagy a rendőrviccek elterjedtsége).

Sajnálatos módon a magyar viszonyok között nem tudott kellő mértékben és spontán módon kialakulni az ideális szerep, amely a szervesen fejlődő polgári demokráciák rendőrségeinek inkább a jellemzője: a polgár a rendőrből inkább segítőt lát, mint azt a fenyegető rémet, akinek cselekedésekor mindenki lázasan végiggondolja, hogy milyen cselekedetét jött számonkérni az "állam".

Az 1982-ben végrehajtott Texas-Baden Württemberg-Baranya felmérésben a helyi rendőrség munkáját rossznak minősítette az Egyesült Államokban a megkérdezettek 12,0 %-a, az NSZK-ban 14,2 %-a, míg hazánkban 17,9 %-a. (Korinek L.: Rejtett bűnözés KJK Bp. 1988. 169. oldal)

A kelet-európai fejlődés sajátosságaként azonban meg kell jegyezni, hogy bár a magyar polgár kétségkívül nem túlságosan rajong rendőréért, egy hamburgi felmérés budapesti és pécsi összehasonlító vizsgálatából az is kiderült, hogy a magyar

lakosság jobban igényli, hogy az egyébként nem különösebben kedvelt rendőre igenis védje meg a bűnözéstől. (Sajó A.: A lakosság válasza a bűnözésre Bp. 1988. kézirat, illetve Korinek L.: Akzeptanz der Idee der Schadenswiedergutmachung... in: Deutsch-ungarisches Kolloquium. Nomos Baden-Baden 1989. 121.o.)

Vagyis az etatizmuson szocializált magyar állampolgár a kevésbé kedvelt rendőrségétől jobban elvárja a szolgáltatást, mint egy nyugati ország polgára.

2. Dános Valér kitűnő előadásához engedtessek meg, hogy két módszertani észrevételt is tegyek.

a) A kérdőív vezértémája (a rendőrség, közbiztonság) 10-15 kérdés feltétele után szükségképpen, de a kívánatosnál jobban ráirányítja a megkérdezett figyelmét a kérdéskörre. Ha ilyen bevezetés után tesszük fel azt a kérdést, hogy például a költségvetésből mire kellene többet áldozni, bizonyosan "fölerékelte" válaszra számíthatunk a közbiztonság itemjénél, mintha ugyanezt a kérdést például egy életszínvonal-kérdőívben tettük volna fel. A minta ilyen előzmények után már nem kellően "steril", vagyis önkéntelenül a válaszok manipulálójává válunk, ennél fogva kellő fenntartással kell kezelnünk a válaszokat.

b) Látnunk kell továbbá, hogy a rendőrség lakossági megítélése nem közvetlenül a rendőri megnyilvánulások pontos leképeződése, vagyis a róluk alkotott képből nem okvetlenül a rendőrségi munka állampolgári fogadtatására következtethetünk, hanem több minden másra is.

Véleményem szerint a rendőri munka megítélésébe jelentősen belejátszik a lakosság biztonságérzete, bűnözéstől való féltelme is. Arról az egyszerű tényről van szó, hogy az emelkedő bűnözés fenyegetettségének árnyékában az állampolgár természetes szövetségeseinek véli az erre szakosodott rendőrséget, és kivált a szorongókban felértékelődik a hatóságoktól

feltételezhetően elvárható biztonság, s ennek nyomán a rendőrség fontossága és megítélése is.

3. Jelen ismereteim szerint a bűnözési félelem két részből tevődik össze: a szűkebb értelemben vett és reálisan felmért félelemből, valamint a tárgyatlan elbizonytalanodásból fakadó szorongásból. Mivel ez utóbbi inkább az idősek, a nők, a szociálisan sebezhetőbbek sajátja, hipotézisem szerint körükben, (dacára annak, hogy őket talán valamivel kevésbé fenyegeti a bűnözésnek való áldozatulesés objektív kockázata) pusztán a szubjektíve tételezett vulnerabilitás miatt, a rendőrség megítélése javult.

Állítom ezt annak ismeretében, hogy az 1992-ben megismételt baranyai felmérésem a rendőrség romló megítéléséről tanúskodik (Korinek L. Félelem a bűnözéstől KJK. Bp. 1995. 133-134. old.).

4. Szó esett a média esetenként kifogásolható szerepéről. Nézetem szerint a tömegtájékoztatás által nyíltan (esetenként talán eltúlzottan) közvetített rendőrkép negatív hatása legföljebb a '90-es évek legelején lehetett hatással a lakosság vélekedésére.

A korábbi zárkózottság és média-absztinencia után természetesen sokkoló volt, amikor például 1990 nyarán megtudhattuk, hogy két terrorelhárításra kiképzett rendőrtiszthelyettes bérgyilkosságot követett el. Azonban a hasonló hírek efemer hatásúak. Sokkal markánsabban alakítja a lakosság (első, csak "félők" csoportját alkotók) attitűdjét a fenyegető bűnözésben esetleg tehetetlennek tűnő rendőrség.

5. A vizsgálat által feltárt összefüggés, hogy a megkérdezettek lakóhelyüket biztonságos(abb)nak értékelik (mint az ország többi részét), a nemzetközi (és a hazai) tapasztalatokkal egybevágó eredmény. Ezt a jelenséget nevezzük **probléma-távolításnak**.

Lényege, hogy minél távolabbi földrajzi kör bűnözési leterheltségét firtatjuk, a megkérdezettek azt annál

veszélyesebbnek ítélik meg. Úgy tűnik, a lakóhelyéről a tömegtájékoztatás segítségével "kimozduló" érdeklődő tudatában - mivel a tudósítások egyre nagyobb területre vonatkoznak - ezek valószínűleg összeadódnak és összességében a fenyegető külvilág nyomasztó képzetét kelthetik. Cáfolnom kell azt a hipotézist, hogy a jelenséget a média sugallja.

6. Végül engedtessek meg, hogy a már említett 1992-es megismételt baranyai felmérés e témával kapcsolatos eredményeit röviden összefoglaljam. A vizsgálat megkérdezte a lakosság véleményét a bíróságról, a börtönökről és a rendőrségről.

Noha az igazságszolgáltatással kapcsolatban álló szervek munkájának megítélése általában romlott, a rendőrség ezzel együtt is kevésbé járt rosszul, mint a másik két intézmény. Ez azonban nem feltétlenül a bűnüldöző tevékenység eredményeinek, sikereinek köszönhető csak. A politikai szerep visszaszorulása, a "Szolgálunk és Védünk" arculat kialakítására való törekvés is járhatott előnyös következményekkel, amennyiben csökkenthette a hatóság idegenségét, javíthatta a szervezet imázsát. Nyilvánvaló, hogy a rendőrség "megszeretése" - különösen a történeti előzményeket ismerve - hosszú folyamat, nem állítjuk, hogy ma a lakosság kedveli a rendőrséget - ezt a válaszolók egyébként sem támasztják alá - , mindössze azt feltételezzük, hogy az arculat-váltás pozitív hatásai valamelyest ellensúlyozhatták, csökkenthették az intézmény megítélésének a bűnözési helyzetből adódó romlását.